

7- LABORATORIYA ISHI. MS ACCESSDA SOHAGA OID MA'LUMOTLAR BAZASINI YARATISH BO'YICHA LABORATORIYA TOPSHIRIQLARNI BAJARISH

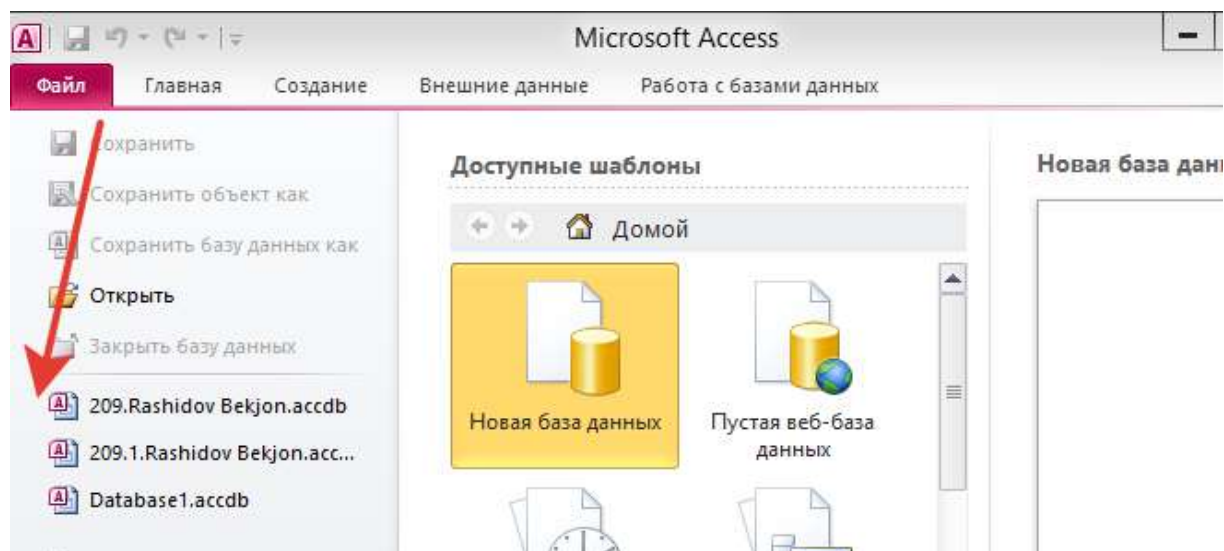
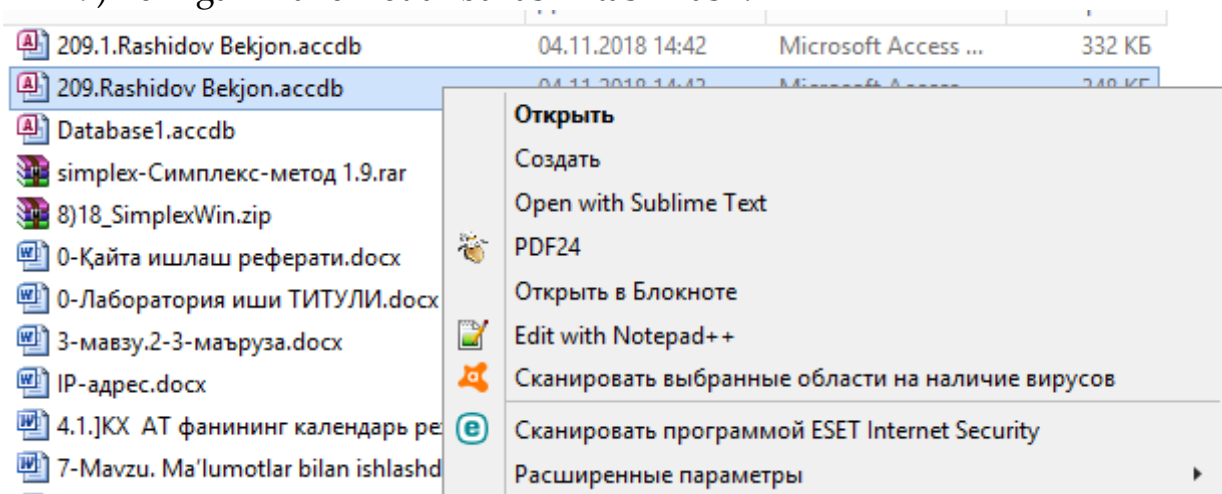
1.Mavzuga tayyorgarlik ko'rish bo'yicha topshiriqlar:

Savollarga javob berish va ularni fan daftariga yozib kelish:

- 1)Microsoft Access jadvalini "Maydon-Поля" tushunchasi tasniflang.
- 2)Microsoft Access jadvalini "Yozuv-Запись" tushunchasini tasniflang
- 3)Microsoft Access jadvalini "Объект" tushunchasini tasniflang.
- 4)Microsoft Access jadvalida "tip" tushunchasini tasniflang.
- 5)Ma'lumotlar bazasini tuzishni bosqichlarini keltiring.
- 6) Microsoft Access fayli qanday yuklanadi? Tasniflang

2.Amaliy mashg'ulotda bajariladigan topshiriqlar:

- 7) Kompyuterda Microsoft Access ma'lumotlar bazasini tuzish bo'yicha 1-2 -vazifalarni bajarish
- 8) Tayanch tushunchalarni konspektlashtirish
- 9) Tuzilgan ma'lumotlar bazasini tasniflash.

6.1. Microsoft Accessda MBni tuzish yo'llari

1-savol. Microsoft Access jadvallarini "Maydon-Поля", "Yozuv-Запись", "Объект" tushunchalarini tasniflang.

Javob.

Microsoft Accessda ma'lumotlar bazalari 2-o'lchamli jadvallardan iborat bo'ladi.

Microsoft Access jadvalini ustuni "Maydon-Поля" deb ataladi. Har bir maydonda-ob'ektning xarakteristikasiga oid ma'lumotlari keltirilishi mumkin. Masalan, ob'ektning nomi **Reyting daftarchasi №** kabi bo'lishi mumkin.

1-jadval.

Reyting daftarchasi №	Familiyasi	Ismi	Sharifi	Tug'ilgan kuni va yili	Guruhi
762532	Botirov	Ali	Komilovich	12.01.1995	101
762538	Shodiev	Sobir	Dustovich	18.08.1993	101
762576	Shrkirova	Sanam	Amirovna	27.09.1998	107

Microsoft Access jadvalini satri "Yozuv-Zapis" deb nomlanadi. Har bir yozuv-ob'ektga tegishli ma'lumotlardan iborat bo'ladi.

2-jadval.

Reyting daftarchasi №	Familiyasi	Ismi	Sharifi	Tug'ilgan kuni va yili	Guruhi
762532	Botirov	Ali	Komilovich	12.01.1995	101
762538	Shodiev	Sobir	Dustovich	18.08.1993	101
762576	Shokirova	Sanam	Amirovna	27.09.1998	107

Bitta yozuv o'zida bitta ob'ekt haqidagi axborotlarni saqlaydi.

2-savol. Microsoft Access jadvalida "тип" tushunchasini tasniflang.

Javob.

Jadvalning har bir maydoni aniq bir tipiga ega bo'ladi.

Тип-bu maydonlarni turli xil yozuvlarda qabul qiladigan qiymatlar to'plamini ifodalaydi.

Maydondagi yozuvlar tipiga qarab ular ustida bajariladigan amallar tartibi aniqlanadi.

Ma'lumotlar bazasi maydonini asosiy tiplari:

Sonli (Числовой) tipi, faqat sonlardan iborat bo'ladi;

Belgili (Символьный)- bu tipdagi maydonlar belgili ketma-ketliklardan iborat bo'ladi. Masalan, so'z, matn, kodlar, ... ;

Дата tipi- kun/oy/yil ko'rinishidagi kalendar kunlaridan iborat maydonlardan iborat bo'ladi;

Мантиқий (логический) тип – bu tipdagi maydonlar ikkita “Rost”-“Yolg’on” (Истина-Лож)kabi qiymatlarni qabul qiladi.

Masalan, yuqorida keltirilgan 1-jadvalda “Reyting daftarchasi №” va “Guruhi” maydon yozuvlari **Sonli (Числовой)** tipiga; “Familiyasi”, “Ismi” va “Sharifi” nomli maydon yozuvlari **Belgili (Символьный)** tipga, “Tug’ilgan kuni va yili” nomli maydonga tegishli yozuvlar esa **Дата** tipiga mansubdir.

Ma’lumotlar bazasini har bir jadvali uchun – maydon (**поля**) nomi yoki bir nechta maydonlarni nomi aniqlangan bo’lishi lozim. Bu maydonni nomi – jadvalning **asosiy kaliti (главный ключ)** deyiladi. Masalan, talabalar bo’yicha tuziladigan ma’lumotlar bazasida “Reyting daftarchasi №” jadval maydonini asosiy kaliti bo’lishi mumkin (1-jadval).

3-savol.Ma’lumotlar bazasini tuzishni bosqichlarini keltiring.

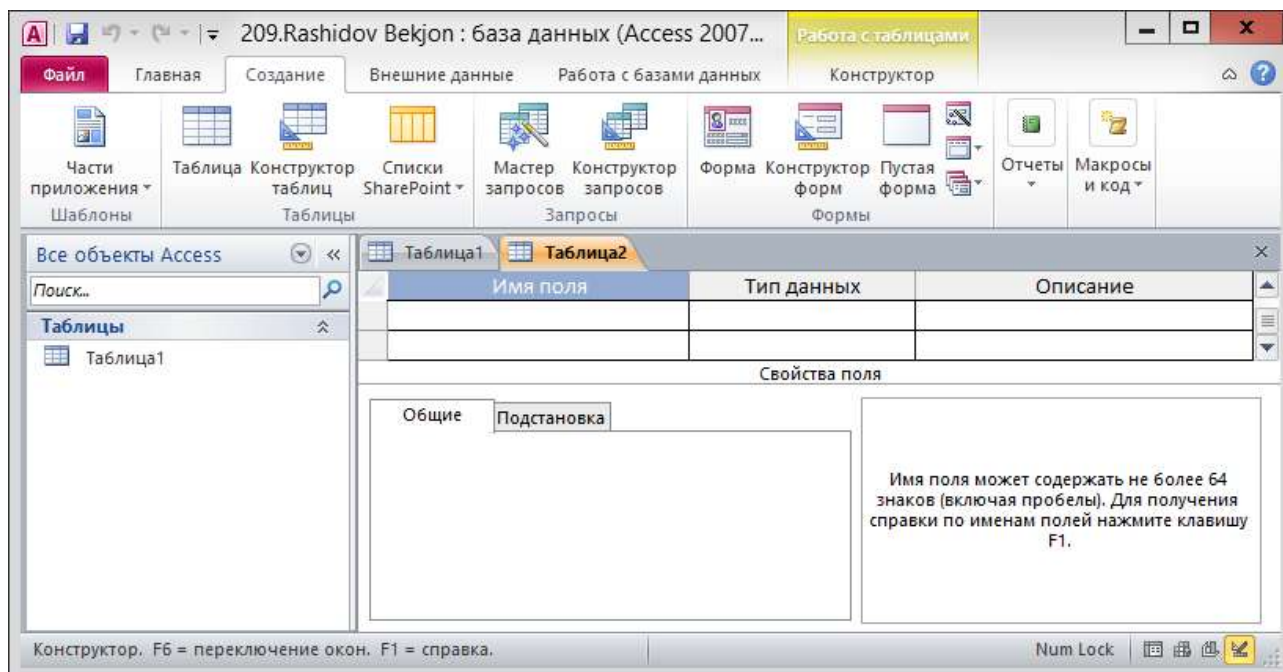
Javob.

1-bosqich. Ma’lumotlar bazasini loyihalash. Bu bosqichda MB tarkibiga qanday jadvallarni kirishi, jadvallar tarkibi (jadval o’lchamlari), har bir jadvalda qaysi maydonlar kalit maydoni sifatida tanlanishi aniqlanadi.

2-bosqich. Struktura (tarkib)ni tuzish. Aniq bir MBBT yordamida jadval tarkibi ifodalaniladi;

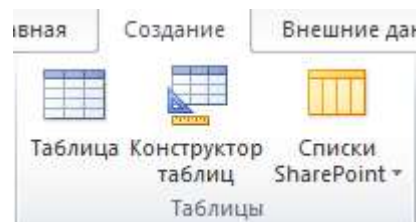
3-bosqich. Yozuvlarni kiritish. Jadvallarni aniq ma’lumotlar bilan to’ldirish.

Microsoft Accessda maydonlar tuzish uchun, lentalar satridan **Создание** varaqasi tanlanadi va **Конструктор таблиц** buyrug’i beriladi.

6.1-rasm.

Bu rejimda **Имя поля**, **Тип данных**, **Описание** deb nomlanuvchi uchta ustundan iborat muloqot oynasi ochiladi (6.1-rasm).

6.2. Microsoft Accessda ishlash

Microsoft Accessda ishlash.Vazifalar bajarish

Microsoft Accessda **Создание** varaqasini

Таблица, **Конструктор таблиц** va **Списки SharePoint** buyruqlari bilan ma'lumotlar bazalari tuziladi.

1-vazifa. Microsoft Access 2010da sodda ma'lumotlar bazasini tuzish yo'llari.

Vazifa topshirig'i. Microsoft Access 2010 ilovasida **Факультет ro'yxati** nomida jadvalli ma'lumotlar bazasini tuzing. Ma'lumotlar bazasini tarkibi 1-jadvalda keltirilgan.

6.1-jadval.

№	Bosqich	Guruh №	Familiyasi	Ismi	Sharifi	Jinsi
1						
2						
n						

Tuziladigan ma'lumotlar bazasi maydonlarini turini aniqlab olinadi.

6.2-jadval.

Maydon nomi	Ma'lumotlar tipi (turi)	Maydon hajmi
№	Счетчик - Hisoblagich maydoni	4 bayt
Bosqich	Числовой - Sonli maydon	255 belgi
Guruh №	Текстовый - Sonli maydon	255 belgi
Familiyasi	Текстовый - Matnli maydon	255 belgi
Ismi	Текстовый - Matnli maydon	255 belgi
Sharifi	Текстовый - Matnli maydon	255 belgi
Jinsi	Текстовый - Matnli maydon	255 belgi

1-qadam. Microsoft Access 2010 yuklanadi. Ilova yuklanganda **Файл** varaqasi faol bo'lgan ko'rinishda ochiladi (6.1-rasm) Yangi ma'lumotlar bazasini tuzish uchun:

1) **Файл** varaqasidan **Создать** tanlanadi;

2) **Новая база данных** panelidan **Microsoft Accessni** yangi fayli yoziladigan papka tanlanadi;

3) **Имя файла** darchasiga fayl nomi yoziladi (masalan **Факультет ro'yxati**) va **Создать** buyrug'i beriladi (6.2-rasm). Natijada, **Microsoft Access** oynasi 1.2-rasmda keltirilgan kabi ko'rinishda ochiladi.

